

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

ZAKLJUČNA STROKOVNA NALOGA VISOKE POSLOVNE ŠOLE
ANALIZA VZROKOV ODHODA DELAVCEV NA DELO ČEZ MEJO

Ljubljana, julij 2020

NASTJA PLETERSKI

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Nastja Pleterski, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Analiza vzrokov odhoda delavcev na delo čez mejo, pripravljene v sodelovanju s svetovalcem izr. prof. dr. Matejem Černetom

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne 4.8.2020

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD	1
1 MIGRACIJE	2
1.1 Zgodovina migracij	2
1.2 Kdo je migrant?	4
1.3 Vrste migracij	6
2 CILJNE DRŽAVE	8
3 VZROKI MIGRACIJ	9
3.1 Vzroki odhodov delavcev na delo čez mejo	9
4 PRAVNI VIDIK	10
4.1 Rezident Slovenije	10
4.2 Dohodnina	10
4.3 Stroški prevoza in malice	11
5 RAZISKAVA	11
5.1 Raziskovalni pristop	11
5.2 Opis vzorca	12
5.3 Analiza raziskave	13
6 INTREPRETACIJA REZULTATOV	16
6.1 Praktična priporočila	18
6.2 Omejitve naloge	19
SKLEP	20
LITERATURA IN VIRI	21
PRILOGE	23

KAZALO SLIK

Slika 1: Geografska sestava anketirancev	13
Slika 2: Sestava vrst časovnih migracij anketirancev	14
Slika 3: Vzroki za odhod delavcev na delo čez mejo i	15
Slika 4: Način iskanja dela anketirancev v tujini	16
Slika 5: Spoštovanje tuje delovne sile v tujini	16

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Anketni vprašalnik.....	1
------------------------------------	---

UVOD

Že v zgodovini so se naši predniki z željo in potrebo po boljšem življenju selili iz kraja v kraj, kjer so si v upanju, da bodo našli boljše in ustrezne pogoje za življenje, vedno znova ustvarili dom. Skozi leta in vse do danes, so selitve oziroma migracije postale temelj naše družbe. Z vse večjim pojavom le – teh, se je skozi leta oblikoval tudi frazem »iti s trebuhom za kruhom«. Migracije oziroma selitve pa je spodbudil tudi nastanek Evropske unije, ki že od svojega nastanka leta 1993 med drugim zagovarja tudi svoboščino prostega pretoka delavcev. Z priključitvijo Slovenije k Evropski uniji leta 2004, je Slovenija svojim državljanom omogočila iskanje dela in boljših življenjskih pogojev tudi na drugi strani meja naše države.

Predmet obravnave: V zaključni strokovni nalogi se bom osredotočila in raziskala področje migracij delavcev in njihovega dela čez mejo Slovenije.

Namen: Z zaključno nalogo želim raziskati odhode delavcev na delo čez mejo in analizirati najpogostejše vzroke, ki ljudje spodbudijo, da svoje delo iščejo v sosednjih državah naše Slovenije.

Cilji: Cilj zaključne naloge je ustrezno predstaviti teorijo, ki je povezana z migracijami ter v empiričnem delu zaključne naloge izvesti raziskavo med ljudmi, ki na delo odhajajo v tujino.

Pristopi: V prvem delu zaključne naloge bom s pomočjo različne literature predelala področje migracij in odhodov na delo v tujino. V nadaljevanju bom s pomočjo ankete izvedla raziskavo med ljudmi, ki svoje delo opravljajo čez mejo.

Načrt vsebine: Zaključna strokovna naloga bo sestavljena iz več poglavij, kjer bom najprej opredelila pojem migracije in migrant, predstavila zgodovino migracij ter vrste migracij. V nadaljevanju bom na kratko povzela ciljne države migracij. V zaključni strokovni nalogi bom predstavila tudi vzroke migracij in vzroke odhodov delavcev na delo čez mejo. Osredotočila se bom tudi na pravni vidik migracij, kjer bom predstavila rezidenta Slovenije, dohodnino ter stroške prevoza in malice. Velik poudarek pa bom v svoji nalogi namenila analizi raziskave, kjer bom izvedla anketo med delavci migranti.

Raziskovalna vprašanja: Skozi pripravo zaključne strokovne naloge in analize raziskovanja, bom poskušala odgovoriti na tri zastavljena raziskovalna vprašanja:

1. Kaj je najpogostejši razlog odhoda delavcev na delo čez mejo?
2. Koliko anketirancev spada v skupino dnevnih delovnih migrantov?
3. Katera je najpogostejša ciljna država delovnih migracij?

1 MIGRACIJE

Migracije današnjega časa predstavljajo kompleksen pojav, s katerim se srečujejo in soočajo prav vse države širom sveta. Migracije oziroma selitve bi lahko preprosto opisali kot spreminjanje začasnega ali stalnega prebivališča, ne glede na razlog, ki je pripomogel prav k tem selitvam. Beseda migracija predstavlja nadpomenko, njeno sestavo pa tako delimo na dva dela in sicer na emigracije in imigracije.

Emigracije oziroma izseljevanje predstavljajo proces odseljevanja ljudi iz svoje domovine z namenom, da bi v tuji državi našli boljše pogoje za življenje. Imigracija oziroma priseljevanje ljudi pa zajema proces priseljevanja ljudi v določeno državo. Migracije so lahko notranje in zunanje. Notranje migracije predstavljajo seljenje znotraj neke države, bodisi med različnimi kraji ali pokrajinami te države. Zunanje migracije pa predstavljajo legalne ali ilegalne selitve med dvema ali več državami, razlogi selitev pa so predvsem gospodarskega in političnega izvora (Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, 2014).

K povečanju pojava migracij skozi leta je bistveno pripomogla tudi globalizacija, ki je samo seljenje med državami ljudem konkretno olajšala. Poleg globalizacije je k povečanju pretoka ljudi čez mejo pripomogla tudi Evropska unija, katere temelji strmijo k prostemu pretoku blaga, idej, informacij, kapitala in ljudi med državami članicami Evropske unije. Koser (2017, str. 33) je opredelil, da so k migracijam v zadnjih nekaj desetletjih pomembno botrovale predvsem okoljske, demografske in demokratične razlike in pomanjkljivosti med državami, prav tako pa je k migracijam konkretno pripomogla tudi globalna zaposlitvena kriza, s katero se je soočilo veliko držav članic Evropske unije in drugih držav v razvoju, v obdobju med letoma 2008 in 2010.

1.1 Zgodovina migracij

Začetki migracij segajo že daleč v zgodovino, preprosto pa bi lahko rekli, da migracije obstajajo že vse odkar obstaja tudi človek. Zgodovina migracij tako sega od selitev in razseljevanja afriškega človeka pred nekaj milijoni leti, pa vse do današnje sodobne migracije, ki jo označimo kot globalizacijsko središčnico družbe 21. stoletja (Bešter, Drolc, Kovač, Mežnarič & Zavratnik, 2003, str. 43).

Tudi danes si zgodovinarji in raziskovalci migracij niso čisto poenoteni, kdaj in kako so se migracije začele, strinjajo pa se, da imajo migracije dolgo in razsežno zgodovino, ki jo najlažje povzamemo tako, da same selitve razdelimo na posamezna obdobja. Z razdelitvijo migracij na posamezna obdobja se strinja tudi Bade (2005, str. 17–504), ki je kar nekaj let aktivno raziskoval samo zgodovino migracij, po zaključku raziskovanja, pa je migracije od poznega 18. stoletja pa vse do danes razdelil v pet posameznih obdobj:

1. selitve na prehodu iz agrarne družbe v industrijsko družbo,

2. preseljevanje v Evropi 19. in zgodnjega 20. stoletja,
3. obdobje svetovnih vojn,
4. obdobje hladne vojne ter
5. preselitvena celina Evropa na koncu 20. stoletja.

Prve selitve agrarne družbe lahko časovno uvrstimo k zgodnjemu novemu veku. V tem obdobju v ospredje uvrščamo predvsem naselitvene migracije, kjer so se najrazličnejše skupine, bodisi začasnih ali trajnih migrantov, selile zaradi potrebe po zaslužku. Ljudje so se tako selili po vodi in po kopnem, da bi si na novih priselitvenih območjih našli nove službe in boljše delo. Na selitveno pot so se podajali višje izobraženi delavci, kot so arhitekti, umetniki in tehnični strokovnjaki. Poleg višje izobraževanih delavcev, pa so boljši zaslužek z migracijami iskali tudi potujoči trgovci, obrtniki, brezdomni in sezonski delavci. Z razvojem in spremembo agrarne družbe v industrijsko družbo na koncu 18. in v začetku 19. stoletja, so tudi selitve in migracije pridobile novo podobo. Vse več je bilo množičnih delavskih migracij zaradi dela. Delavci migranti pa so se iz podeželja selili v mesta, prav tako pa iz manj razvitih področij v bolj razvita področja in v industrijsko razvite države (Bade, 2005, str. 17–91).

Obdobje preseljevanja v Evropi v 19. in zgodnjem 20. stoletju označuje povečanje množičnih internacionalnih selitev, prav tako pa naraščanje meddržavnih delovnih migracij. V tem obdobju se izoblikujejo in pojavijo naslednje vrste delovnih migracij:

- industrijske delovne selitve,
- sezonske selitve delavcev,
- delovne selitve in izobraževalna popotovanja,
- službena potovanja.

Z vse večjim razvojem industrije in hitrejšim nastajanjem infrastruktur, ki so jih gradili delovni migranti, se je povečalo tudi množično izseljevanje v novi svet. Množično izseljevanje predstavljajo čez morske selitve v Ameriko, kamor so migrirali ljudje predvsem iz zahodne, srednje in severne Evrope. V Evropi pa so ciljne migracijske države predstavljale predvsem Francija, Nemčija, Nizozemska, Italija in pa tudi Poljska. Obdobje preseljevanja v Evropi v 19. in 20. stoletju je pomembno tudi za nastanek političnih migracij oziroma političnega begunca (Bade, 2005, str. 93–253).

Obdobje svetovnih vojn oziroma stoletje svetovnih vojn imenujemo tudi »stoletje beguncev«, saj so se v obdobju izvedli množični vojaški premiki, begi in prisilno preseljevanje velikanskih razsežnosti. V obdobju 1. svetovne vojne je bilo v državah, kjer je bila vojna, povpraševanje po delavcih vse večje. Zmanjšala se je tudi mobilnost na trgu dela, h kateri je pripomogla otežena menjava delovnih mest in omejevanje svobode. Prav zmanjšanje mobilnosti na trgu dela, pa je bil temeljni pogoj za razmah migracij, saj je bilo s strani podjetij vse več povpraševanja po delavcih migrantih iz tujine. V obdobju med vojnama begunstvo in »preseljevanje« dosežeta nove razsežnosti, katerih glavni vzrok nastanka, je nastanek 14 novih držav. Spremembe na političnih zemljevidih in spremembe mej povzročijo transformacije notranjih selitev v meddržavne, hkrati pa meddržavne selitve

postanejo notranje selitve. Zadnji velik begunski premik med 1. in 2. svetovno vojno v Evropi prinese leto izbruha druge svetovne vojne, leta 1939. 2. svetovno vojno zaznamujejo begi, izgoni in deportacije ter prisilne selitve. V tem obdobju se izoblikujejo štiri pomembne skupine migrantov, in sicer begunci iz vojnih območij, zajeti in deportirani migranti med vojno (prisilni delavci, vojni ujetniki), »tujci delavci« in pregnanci (Bade, 2005, str. 255–330).

V obdobju hladne vojne so vse večji potencial kazale delovne migracije. Delovni migranti so se zaradi razlik med industrijsko visoko razvitimi ciljnimi območji in še zelo agrarno – pred industrijskimi izhodiščnimi državami za krajši oziroma določen čas selili na območja in v države, ki so bile industrijsko bolj razvite. V obdobju hladne vojne ločimo formalne in neformalne priselivitvene države. Med formalne priselivitvene države uvrščamo Švedsko, ki je priseljene tuje delovne migrante obravnavala kot priseljence, državljani Švedske pa jih niso družbeno zavračali. Med neformalno priselivitveno državo pa uvrščamo Nizozemsko, ki je zaradi močnega kolonialnega in poskolonialnega tipa zelo pozno začela sprejemati delovne migrante predvsem iz držav, kot sta Maroko in Turčija. Delovne migracije pa so v zahodno severnoevropskih državah predstavljale pozitiven vidik za blaginjo države, hkrati pa so bile v državi tudi politično sprejete (Bade, 2005, str. 331–418).

Konec hladne vojne je bil prelomen za migracijo in njeno politiko v Evropi, saj so bili migracijski pritiski čedalje večji, preseljevanje pa je postala osrednja politična tema. Po padcu železne zavese, se je zahodni del Evrope spremenil v priselivitveno celino, pri čemer se je delež priseljenega prebivalstva iz čezmorskih držav znatno povečal. V vseh posameznih obdobjih migracij ni obstajala enotna varnostna politika, ki bi dotično regulirala migracije. Z vse večjim pritiskom migracij na politiko in države Evropske unije, so se okvirni pogoji za evropsko migracijsko in begunsko politiko opredelili v Amsterdamski pogodbi, ki je bila podpisana leta 1997, v veljavo pa stopila dve leti po podpisu (Bade, 2005, str. 419–504).

Obdobje migracij po koncu hladne vojne pa zaznamuje predvsem medcelinske selitve, kjer se migranti selijo iz juga proti severu, predvsem iz držav tretjega sveta v bolj razvite države. Danes pa so migracije navzoče na vsakem koraku našega življenja. Ljudje se selijo oziroma migrirajo predvsem z namenom in željo po boljšem življenju, bodisi iz manj razvitih držav v bolj razvite države, ali pa iz kraja v kraj oziroma iz ene države v drugo državo.

1.2 Kdo je migrant?

S pojavom migracij se je skozi leta razvila tudi beseda migrant, ki velja za nekakšno »oznako« ljudi, ki so vključeni v proces samih migracij, vendar beseda vse do danes še ni dobila enotnega pojasnila oziroma razlage. Definicija besede migrant prav tako ni določena z zakonom in k besedi ne pripisujemo nikakršnih pravil. Avtorji širom sveta k besedi navajajo različne definicije, vsem definicijam pa je skupno, da je migrant oseba, ki spreminja svoj kraj bivanja, neglede na razlog, ki je pripomogel k sami migraciji.

Migrant je torej oseba, bodisi ženskega ali moškega spola, ki se iz svojega kraja bivanja seli v drug kraj z namenom, da si s selitvijo izboljša kakovost in standard svojega življenja. Za takšno osebo velja, da se iz svojega kraja bivanja seli prostovoljno in ne zaradi neposrednih nevarnosti, preganjanja ali smrti. Pri vrnitvi domov pa oseba nima nikakršnih ovir, prav tako pa se lahko domov vrne kadarkoli (Zavod Iskreni, 2015).

Z vse pogostejšim pojavom migracij, pa je naraslo tudi število oseb, ki mednarodno migrirajo, migrante pa lahko tako razvrstimo v več skupin in podskupin. Koser (2017, str. 21–31) je kategoriziral tri večje in pomembnejše skupine vrst mednarodnih migrantov, in sicer:

1. prostovoljni ali prisilni migranti,
2. politični, ekonomski ali socialni migranti,
3. zakoniti ali »nezakoniti« migranti.

Prostovoljni migranti so osebe, ki svoj kraj bivanja zapustijo prostovoljno z namenom, da bi v drugem kraju ali bodisi drugi državi izboljšali svoje življenje. Neprostovoljni migranti oziroma »prisilni« migranti pa spadajo v skupino beguncev. Izraz begunec označuje osebo, ki je bila prisiljena zapustiti svojo matično državo oziroma domovino, bodisi zaradi preganjanja, vojnih spopadov ali zaradi drugih okoljskih razlogov, kot so na primer lakota ali suša (Koser, 2017, str. 22).

Politični migranti so osebe, ki svojo domovino zapustijo in se v drugo državo selijo zaradi političnih razlogov, bodisi zaradi političnih konfliktov ali političnega preganjanja. Politični migranti so zaščiteni z mednarodnimi dogovori, države priselitve pa jim nudijo status begunca oziroma azilanta (Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, 2004). Ekonomski migranti oziroma tudi delovni migranti so ljudje, ki so se iz svoje matične države preselili v drugo državo z namenom, da si poiščejo novo boljše delo in zaposlitev ter, da si tam ustvarijo uspešno poklicno kariero. Ekonomske migrante lahko klasificiramo v dve podskupini, in sicer v visoko kvalificirane migrante in nizko kvalificirane migrante. V skupino visoko kvalificiranih migrantov uvrščamo tisti delež delovnih migrantov, ki se selijo iz države v državo, a še vedno ostajajo v istem podjetju pri istem delodajalcu. Med visoko kvalificirane migrante pa uvrščamo tudi študente, ki svoj študij nadaljujejo oziroma izpopolnjujejo v tujini, na tujih univerzah. Med socialne migrante pa uvrščamo osebe, ki se v druge države selijo predvsem zaradi socialnih razlogov. Med socialnimi migranti je visok delež žensk in otrok, ki se selijo z namenom, da bi družino združile s soprogi, ki imajo v tej dotični državi status delavnega migranta. Med pogostejše socialne vzroke migracij pa uvrščamo tudi ljubezen in poroke (Koser, 2017, str. 22).

Zakoniti migranti so tisti migranti, ki so zapustili svojo državo in v drugo državo vstopili na zakonit način in v državi tudi na zakonit način ostali. Statistika kaže, da je zakonitih migrantov še vedno več kot nezakonitih migrantov. »Nezakoniti« migranti oziroma tudi »neregularni« migranti so osebe, ki so v tujo državo vstopile na nezakonit način, bodisi s

ponarejenimi dokumenti bodisi brez dokumentov. Med »neregularne« migrante pa uvrščamo tudi osebe, ki so v državo vstopile na zakonit način, vendar so v državi ostali nezakonito, po preteku dovoljenj za bivanje ali delo (Koser, 2017, str. 22).

1.3 Vrste migracij

Z vse pogostejšim pojavom migracij skozi leta, so se razvile tudi posamezne skupine, v katere same migracije uvrščamo in jih kategoriziramo. V posamezne skupine jih lahko uvrščamo glede na skupne lastnosti, ki jih posamezne migracije imajo, bodisi glede na razlog migracij, način selitve ali čas trajanja migracij. Tako poznamo več skupin, avtorji po svetu pa jih v skupine uvrščajo in kategorizirajo različno. Med najbolj standardne skupine migracij uvrščamo naslednje:

1. nezakonite ali zakonite migracije,
2. prostovoljne ali neprostovoljne migracije,
3. notranje ali zunanje migracije,
4. primarne, sekundarne ali povratne migracije,
5. posamične ali skupinske migracije,
6. začasne ali stalne migracije.

Nezakonite migracije predstavljajo selitve, ki so izvršene na nezakonit način. Migranti v ciljno državo vstopijo nezakonito, s pomočjo ponarejenih dokumentov ali brez dokumentov. Med nezakonite migracije pa uvrščamo tudi tiste selitve v drugo državo, ki so primarno bile izvršene na zakonit način, torej so migranti v državi pridobili dovoljenje za bivanje ali delo, a so po preteku teh dovoljenj nezakonito ostali v tej državi. Med zakonite migracije uvrščamo tiste selitve, ki so izvršene na zakonit način, migranti pa v državi ostanejo zakonito, z dokumenti in različnimi dovoljenji za bivanje in delo.

Prostovoljne migracije označujejo tiste selitve, pri katerih migranti prostovoljno zapustijo svojo državo in se selijo v drugo državo, z namenom, da bi v novi državi našli boljše pogoje za bivanje in si tam ustvarili novo življenje. Neprostovoljne oziroma prisilne migracije zajemajo selitve, kjer so migranti prisiljeni iz različnih razlogov kot so preganjanja, vojne, lakota in suša zapustiti svojo matično državo. Pri prisilnih migracijah ima pomembno vlogo tudi sama oblast v državi. Če oblast v državi določi novo prisilno bivališče neprostovoljnim migrantom, takšne migracije imenujemo deportacije ali konfinacije. Migracije, kjer oblast ne določi natančnih novih prisilnih bivališč pa imenujemo izgoni ali ekspluzije (Malačič, 2003, str. 156).

Malačič (2003, str. 156) je med pomembne migracije uvrstil tudi notranje in zunanje migracije. Takšna razvrstitev selitev temelji na selitvenih ravneh, kjer definiramo tri ravni, in sicer raven naselja, občine in države. Notranje selitve označujejo selitve znotraj teh

ravneh, torej selitve med naselji in med občinami v posamezni državi. Zunanje migracije pa označujejo selitve med različnimi državami.

Naslednja pomembna skupina migracij so primarne, sekundarne in povratne migracije. Migracije, kjer selitev poteka iz rojstnega kraja v drug kraj ali drugo državo, imenujemo primarne migracije. Ostale migracije, kjer selitve potekajo med kraji in državami pa spadajo v skupino sekundarnih migracij. Povratne migracije pa označujejo selitve nazaj v rojstni kraj. Pomembna skupina migracij so tudi individualne in skupinske migracije, kjer individualne oziroma posamične migracije označujejo selitve posameznika. O skupinskih oziroma z drugo besedo kolektivnih migracijah pa govorimo, kadar gre za masovne selitve (Malačič, 2003, str. 156).

Zadnja pomembna skupina migracij pa so tako imenovane stalne inčasne migracije. Stalne migracije označujejo selitve, kjer se ljudje selijo iz osebnih oziroma ekonomskih razlogov in v državi kamor so migrirali kasneje pridobijo tudi državljanstvo, takšnim ljudem pravimo tudi izseljenci. Časne migracije označujejo časne selitve, kjer migrirana oseba ne spremeni stalnega naslova prebivališča in se v svoj kraj oziroma državo vedno vrača. Časne migracije delimo v več podskupin, in sicer:

1. migracije delavcev,
2. sezonske migracije,
3. dnevne migracije.

Migracije delavcev označuje selitev delovno aktivnega prebivalstva na časno delo v tujino, ki se po končanem delu, torej čez nekaj tednov ali nekaj let vrnejo nazaj domov. Delavcem, ki se v tujino selijo zaradi dela pa pravimo zdomci. Sezonske migracije potekajo ob določenih sezonah in so pogoste zlasti v panogah kot so kmetijstvo, gradbeništvo in turizem. Tistim migracijam, ki so povezane z dnevno menjavo kraja bivanja in krajem dela oziroma šolanja, pa imenujemo dnevne selitve oziroma migracije (Eučbenik, brez datuma).

Pri vrstah migracij je smiselno omeniti tudi tri vrste migracij, ki so iz ekonomskega vidika zelo pomembne:

- beg možganov,
- cirkulacija možganov,
- novi argonavti.

Beg možganov opredeljujemo kot proces selitev in odhajanja izobraženega kadra na delo v tujino. Pri procesu bega možganov država izvora izgublja redka znanja, investicije v izobraževanje in usposabljanje takšnih prebivalcev pa so izgubljene in nikoli povrnjene. Pod tipične primere bega možganov uvrščamo zdravnike in druge izobražene strokovnjake in znanstvenike (Koser, 2017, str. 54).

Cirkulacija možganov je nadgradnja bega možganov. Cirkulacija možganov, tako kot tudi beg možganov, zajema proces odhajanja izobraževanega kadra na delo v tujino. Pri cirkulaciji možganov pa se nato izobražen kader nekoč vrne v matično državo oziroma migrira v katerokoli drugo državo.

V skupino novih argonavtov uvrščamo izobražene in podjetne ljudi, ki se selijo v druge države in so v tej državi priseljenci, ki postanejo podjetniki in v državi ustvarijo svojo podjetje.

2 CILJNE DRŽAVE

Že iz zgodovine migracij je razvidno, da so ljudje v procesu selitev oziroma migriranja za svoj nov kraj bivanja izbirali področja, za katere so opravičeno menili, da jim bodo ta področja prinesla boljše in bolj kakovostno življenje. Najprej so se selili iz hribov v doline ter iz manj razvitih področij države oziroma nekega ozemlja, na ozemlja in področja države, ki so bila bolj razvita. Z razvojem industrije in vse večjim pojavom selitev, pa so se ljudje začeli seliti tudi v bolj oddaljene kraje in posledično tudi v bolj oddaljene druge države. Z razvojem in pojavom številnih migracij pa so tako na pomembnosti pridobivale tudi čez mejne selitve oziroma čez mejne migracije. Ljudje so vse do danes, z željo po bolj kakovostnem življenju za svojo ciljno državo migracije izbirali predvsem industrijsko močno razvite države in pa tudi države, kjer so bili standardi življenja boljši kot v državah izvora migracij. Med najbolj pogoste ciljne države migracij štejemo naslednje države kot so Nemčija, Avstrija, Švica, Francija, Španija in Združeno kraljestvo (Eurostat, 2018).

Nemčijo uvrščamo na prvo mesto med Evropskimi državami, ki imajo vodilni delež priseljevanja v državo, saj je v Nemčijo leta 2018 migriralo približno 900.000 migrantov. Prvotna politika migriranja v Nemčiji je do leta 1998 temeljila na zanikanju migracijskega položaja in na prepričanju, da bodo migranti delavci, ki so v državo migrirali zaradi dela, tukaj ostali le začasno ter, da bo njihovo bivanje le kratkotrajno. Nemčija je najprej priseljencem zagotavljala dostop do trga dela, izobraževalnega sistema, dostop do stanovanjskega trga ter jih aktivno vključila v socialni vidik države. Z vse večjim pojavom migracij, je leta 2000 tudi Nemčija spremenila svojo migrantsko politiko. Migrantom je še vedno zagotavljala dostop do trga dela, izobraževanja, zdravstvenega in socialnega varstva, prav tako pa so priseljenci lahko zaprosili za državljanstvo po 8 letih bivanja v državi. Da je Nemčija vodilna med ciljnimi državami migriranja pa 20 let kasneje kažejo tudi podatki, da ima Nemčija največ prošenj za azil s strani migrantov, ki prihajajo iz držav zunaj Evropske unije, prav tako pa je s strani države veliko povpraševanja po delavcih migrantih (Bešter, Drolc, Kovač, Mežnarič & Zavratnik, 2003, str. 90–94).

Španija se je v letu 2018 z skupno približno 700.000 migrantov uvrstila na drugo mesto med ciljnimi državami migracij. V Španijo je migriralo največ prebivalcev držav kot so Maroko, Tunizija, Egipt, Alžirija in iz držav latinske Amerike. Po statističnih podatkih je delež

migracij in migrantov že v letu 2010 predstavljal 14 % vseh prebivalcev Španije, danes pa je vseh migrantov v državi bistveno več (Eurostat, 2018).

Združeno kraljestvo uvrščamo na tretje mesto ciljnih držav migracij glede na število migracij, ki jih je država imela na letni ravni. V letu 2018 je tako v Združeno kraljestvo migriralo okoli 600.000 migrantov. K migracijam pa je pripomogel tudi Brexit in nova vlada, ki se zavzema, da bi v Združeno kraljestvo migriralo čim več visoko kvalificiranih in izobraženih delavcev, prav tako pa je vlada mnenja, da delovni migranti, študentje in turisti učinkovito pripomorejo k gospodarstvu države (Zavod Iskreni, 2019). Med ciljne države migracij pa tako uvrščamo še Francijo in države severne Evrope, kot so Švica, Švedska in Danska.

Z vidika delovnih migracij pa imata na lestvici ciljnih držav migracij pomembno mesto tudi naši državi sosedi, Italija in Avstrija. Vsakodnevno v Italijo in Avstrijo migrira na tisoče naših delovnih migrantov, kjer jih velik delež uvrščamo v skupino dnevnih delovnih migrantov. Zaradi dela in boljših socialnih in zdravstvenih pogojev, je našo državo zapustil velik delež delovnih migrantov, ki so si v državah, kamor so najprej migrirali zaradi dela, ustvarili novo boljše življenje.

3 VZROKI MIGRACIJ

Vzroke migracij v grobem delimo v tri večje skupine, in sicer v ekonomske oziroma gospodarske, politične in verske vzroke. Med ekonomske oziroma gospodarske vzroke uvrščamo migracije zaradi brezposelnosti ali pomankanja dela iz dežel ali hribov v doline in v bolj razvita mesta, prav tako pa med ekonomske vzroke migracij uvrščamo tudi migracije iz industrijsko manj razvitih držav v države, ki so industrijsko bolj razvite. Med politične vzroke migracij uvrščamo migracije iz držav, ki so politično slabše urejene, bodisi zaradi zatiranja političnih pravic, vojn ali spreminjanja mej, v države, ki veljajo za politično stabilne. Verski vzroki migracij pa so povezani z verskimi preganjanji in spori ter željo po spoznavanju nove vere in kulture v državi ciljne migracije (Dijaški.net, 2018).

3.1 Vzroki odhodov delavcev na delo čez mejo

Vzroke odhodov delavcev na delo čez mejo lahko v veliki večini uvrstimo v skupino ekonomskih oziroma gospodarskih razlogov, saj delavci migranti v tuji državi iščejo delo z namenom izboljšanja življenjskega standarda. Med najpogostejše ekonomske vzroke, ki spodbudijo odhod delavcev na delo čez mejo štejemo naslednje (Bešter, Drolc, Kovač, Mežnarič & Zavratnik, 2003, str. 50):

- realne razlike v dohodkih med državami, ki se kažejo predvsem v strukturi višine plač in bruto domačega proizvoda države,
- zaposlitvene možnosti, bodisi v širši in boljši ponudbi dela ali v boljših delovnih pogojih,

- socialni sistemi, ki zajemajo boljše socialno in zdravstveno zavarovanje.

Med pogostejše vzroke odhodov delavcev na delo čez mejo pa uvrščamo tudi verske vzroke, ki se kažejo predvsem v tem, da želijo delavci migranti poleg opravljanja dela v tujini, tudi spoznati tujo državo in tuje ljudje ter njihovo vero in kulturo. Pomemben vzrok odhoda delavcev na delo v tujino pa predstavlja tudi relativna bližina in oddaljenost dela v tujini.

4 PRAVNI VIDIK

4.1 Rezident Slovenije

Zavezanci za plačilo dohodnine v Sloveniji so tako fizične kot pravne osebe, pri čemer je pomembna delitev glede na status rezidenta oziroma nerezidenta Slovenije. Rezident Slovenije je zavezanec za plačilo dohodnine od vseh svojih dohodkov, ki imajo vir v Sloveniji. Prav tako je rezident zavezanec za plačilo dohodnine od vseh dohodkov, ki imajo vir izven države Slovenije. Rezident Slovenije je tako obdavčen po načelu svetovnega dohodka, ki omogoča, da se izognemo dvojni obdavčitvi. Za rezidenta Slovenije pa štejemo osebo, ki v katerem koli času davčnega leta izpolnjuje kateri koli pogoj (Čok in drugi, 2018, str. 38):

- a) zavezanec ima uradno prijavljeno stalno prebivališče v Sloveniji,
- b) zavezanec ima svoje običajno bivališče ali središče svojih osebnih in ekonomskih interesov v Sloveniji,
- c) zavezanec je v katerem koli času v davčnem letu v Sloveniji prisoten skupno več kot 183 dni.

4.2 Dohodnina

V Evropski uniji ne obstaja enotno splošno pravilo, ki bi urejalo področje obdavčenja dohodkov prebivalcev, ki nekaj časa prebivajo ali delajo v tujini. Vsaka država pa lahko svojega prebivalca, ki ima status rezidenta, obdavči po načelu svetovnega dohodka za vse prejete dohodke v državi in tudi za dohodke, prejete izven države (Europa, 2020). Med prejete dohodke rezidenta štejemo vse dohodke iz zaposlitve, bodisi iz delovnega razmerja ali bodisi iz drugega pogodbenega razmerja, dohodke iz dejavnosti ter dohodke iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti, dohodke iz prenosa premoženjske pravice in druge dohodke (Čok in drugi, 2018, str. 39).

Za dohodnino v Sloveniji je zadolžena Finančna uprava Republike Slovenije, ki mora davčnim zavezancem do 15. junija odpremiti informativne izračune dohodnine za preteklo leto. V primeru, da davčni zavezanec s strani Finančne uprave Republike Slovenije do predvidenega datuma informativnega izračuna ne prejme, mora napoved za odmero dohodnine vložiti sam. Kljub sodelovanju držav v Evropski uniji pa morajo davčni

zavezanci, ki prejemajo dohodke v tujini, te dohodke prijaviti sami. Delavci migranti morajo tako napoved za dohodnino vložiti do 31. julija tekočega leta za preteklo leto v primeru, da so v tujini zaposleni celo leto. V primeru, da so davčni zavezanci v tujini zaposleni le določen čas leta, nekaj časa pa tudi v Sloveniji, pa morajo napoved za dohodnino vložiti najkasneje do 31. junija tekočega leta za preteklo leto. Napoved za odmero dohodnine lahko zavezanec izpolni ročno preko obrazca ali pa elektronsko na spletni strani Finančne uprave Republike Slovenije. V obrazcu, ki ga po pošti priporočeno pošljejo Finančni upravi Republike Slovenije morajo zavezanci izpolniti osebne podatke ter podatke o vseh prejetih dohodkih v Sloveniji in v tujini. Prav tako pa imajo davčni zavezanci pravico do uveljavljanja posebne olajšave za vzdrževane družinske člane in olajšavo za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje. V primeru, da davčni zavezanec želi uveljavljati katerokoli naštetu olajšavo, mora v obrazcu napovedi za odmero dohodnine to tudi navesti s podatki o vzdrževanem družinskem članu ali pa z oznako pokojninskega načrta in zneskom plačanih premij.

4.3 Stroški prevoza in malice

Če želi davčni zavezanec uveljavljati dejanske stroške prehrane in prevoza na delo, mora k napovedi za odmero dohodnine priložiti še vlogo za uveljavljanje stroškov v zvezi z delom v tujini pri tujem delodajalcu za preteklo leto. V vlogi mora davčni zavezanec najprej izpolniti osebne podatke, nato pa navesti dejansko dnevno prisotnost na delu brez letnega dopusta, bolniške ali druge odsotnosti. Davčni zavezanec je za celotno obdobje, ko je bil dnevno na delu prisoten od 4 do 10 ur upravičen do povračila stroškov malice v višini 11,02 evra na dan. Za dnevno prisotnost od 10 ur ali več, pa je davčni zavezanec opravičen povračila stroškov malice v višini dodatnih 1,37 evra na dodatno uro. Davčni zavezanec lahko uveljavlja tudi stroške prevoza na delo in iz dela, kjer mora najprej navesti prevožene kilometre v eno smer od naslova običajnega prebivališča do naslova mesta opravljanja dela. Davčni zavezanec je opravičen do povračila stroškov prevoza v višini 0,18 evra za vsak prevožen kilometer za celotno davčno obdobje.

5 RAZISKAVA

V empiričnem delu strokovne naloge, sem želela raziskati področje delovnih migracij in s pomočjo raziskave odgovoriti na vsa zastavljena raziskovalna vprašanja.

5.1 Raziskovalni pristop

Raziskovalni pristop temelji na primarnem načinu zbiranja podatkov, kjer sem sestavila anketo. Anketa je skupno vsebovala 19 različnih vprašanj. Prva štiri vprašanja so bila splošna, z njimi pa sem želela izvedeti sestavo spola, starost, formalno pridobljeno izobrazbo in regijo anketirancev. Preostalih 15 vprašanj je bilo povezanih s delovnimi migracijami, kjer so me predvsem zanimali odgovori, ki se navezujejo na moja zastavljena tri raziskovalna

vprašanja. Ker živim ob meji in je veliko mojih znancev zaposlenih oziroma opravljajo delo čez mejo Slovenije, sem najprej anketirala njih. Nato sem anketo sestavila še v elektronski obliki preko portala 1ka.si. Spletno anketo sem objavila na spletnem omrežju Facebook, in sicer v javni skupini »Povezovanje delavcev migrantov in podpornikov« in tako pridobila še ostale odgovore. Sestavljeno anketo in anketna vprašanja prilagam pod poglavjem Priloge.

5.2 Opis vzorca

Na začetku je v anketi sodelovalo 249 anketirancev, vendar je le 233 anketirancev anketo rešilo v celoti. V anketi je sodelovalo 135 oseb ženskega spola ter 114 oseb moškega spola. 163 anketirancev, kar predstavlja 65 % vseh anketirancev spada v starostno skupino od 19 do 45 let. Preostanek anketirancev, to je 86 anketirancev pa spada v starostno skupino nad 45 let.

Kar 69 % oziroma 173 vseh anketirancev je pridobilo formalno izobrazbo osnovne šole, poklicne ali tehnične šole ter gimnazije. Preostalih 76 anketirancev pa je pridobilo višjo ali visoko formalno izobrazbo, magisterij ali doktorat. Geografsko sestavo anketirancev prikazuje slika 1. Največ anketirancev, to je 41 % anketirancev prihaja iz Pomurske regije, sledi Koroška regija z 83 anketiranci. Po število anketirancev enakomerno sledi Podravska in Jugozahodna regija, nekaj anketirancev pa je iz Gorenjske, Savinjske, Osrednjeslovenske, Zasavske in Posavske regije.

Slika 1: Geografska sestava anketirancev

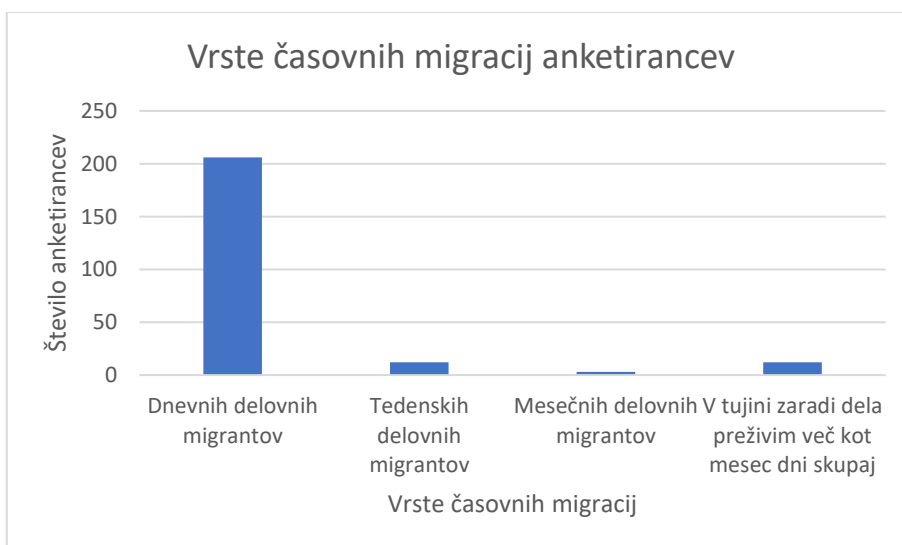
Vir: lastno delo.

5.3 Analiza raziskave

Najprej me je zanimalo, kakšen status rezidentstva ali nerezidentstva Slovenije imajo anketiranci. V anketi je sodelovalo kar 200 anketirancev, ki so rezidenti Slovenije in so obdavčeni po načelo svetovnega dohodka. Preostalih 49 anketirancev imajo status nerezidente Slovenije, ki so obdavčeni po načelu viru dohodka. Z naslednjim vprašanjem sem izvedela, da kar 233 anketirancev, kar predstavlja 94 % vseh anketirancev, delo opravlja v tujini čez mejo. V anketi je sodelovalo 16 anektiracnev, ki svoje delo opravljajo ali so zapsoleni doma v Sloveniji.

Naslednja vprašanja so bila pogojena s vprašanjem šest, in sicer z odgovorom »delo opravljam oziroma sem zaposlen v tujini«. V nadaljevanju ankete je sodelovalo 233 anketirancev. V skupino dnevni migrantov spada kar 206 anketirancev, kar predstavlja večino vseh anketirancev. Sledijo tedenski delovni migranti in delovni migranti, ki v tujini zaradi dela skupaj preživijo več kot en mesec. Med anketiranci je samo 1 % takšnih, ki spadajo v skupino mesečnih migrantov. Sestavo vrst časovnih migracij anketirancev prikazuje slika 2.

Slika 2: Sestava vrst časovnih migracij anketirancev

Vir: lastno delo.

Z naslednjim vprašanjem sem želela izvedeti, katera država je ciljna država delovnih migracij anketirancev. 99 % vseh anketirancev delo opravlja oziroma so zaposleni v državi Avstriji, le 3 anketiranci pa svoje delo opravljajo v Nemčiji.

S izdelavo naloge in raziskavo področja delovnih migracij sem želela predvsem izvedeti, kaj so primarni vzroki oziroma motivi, ki botrujejo k temu, da delavci svoje delo iščejo oziroma opravljajo čez mejo. Odgovori na zastavljeno vprašanje so bili različni. Največ anketirancev meni, da je glavi vzrok za delo čez mejo višja plača. Sledi želja po boljšem življenjskem standardu, prav tako pa je delovne migracije čez mejo spodbudilo dejstvo, da v Sloveniji

anketiranci niso dobili oziroma niso našli želene službe. Med drugimi anketiranci menijo, da je k njihovim delovnim migracijam botrovalo tudi dejstvo, da so v tujini boljši pogoji za delo, hkrati pa jim je bila pomembna relativna bližina službe, saj živijo ob meji s drugo državo. Nekaj anketirancev je mnenja, da je v tujini širša ponudba dela. Med vzroke za delovne migracije čez mejo pa 11 anketirancev uvršča tudi željo po spoznavanju tuje države in ljudi, kar prikazuje tudi slika 3. Med druge odgovore pa so anketiranci uvrstili tudi boljši odnos do zaposlenih, višino plače, ki je primerna cenam na trgu, ljubezen in pokojnino.

Slika 3: Vzroki za odhod delavcev na delo čez mejo

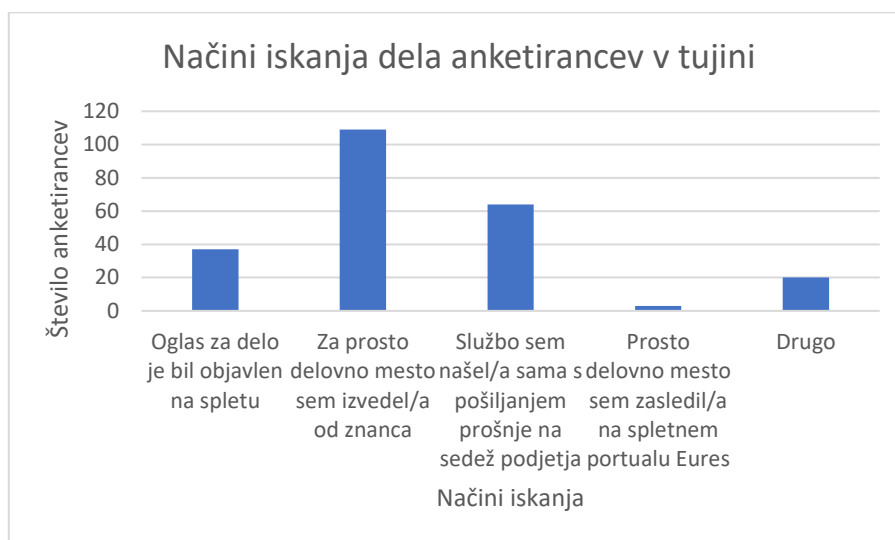

Vir: lastno delo.

Med anketiranci je 132 takšnih, ki menijo, da je za delo v tujini ključnega pomena znanje tujega jezika, preostanek anketirancev pa se z tem ne strinja, saj kar 79 anketirancev meni, da je odvisno od zaposlitve, ostalih 22 anketirancev pa so mnenja, da znanje tujega jezika nima pomembne vloge pri iskanju dela in zaposlitve v tujini.

Z anketo sem želela izvedeti tudi, na kakšen način so anketiranci našli delo v tujini. 109 anketirancev, kar predstavlja 47 % vseh anketirancev, je za prosto delovno mesto izvedelo od znanca, 64 anketirancev pa je takšnih, ki so delo oziroma zaposlitev našli sami, s pošiljanjem prošenj na sedež podjetja. Slika 4 prikazuje še druge odgovore in število teh odgovorov na zastavljeno vprašanje. Ker lahko delo v tujini najdeš tudi preko portala Eures, ki velja za Evropski portal za zaposlitveno mobilnost, me je zanimalo, v kolikšni meri anketiranci poznajo sam portal. Z odgovori sem ugotovila, da je portal Eures poznan le 42 % anketirancem.

Slika 4: Način iskanja dela anketirancev v tujini

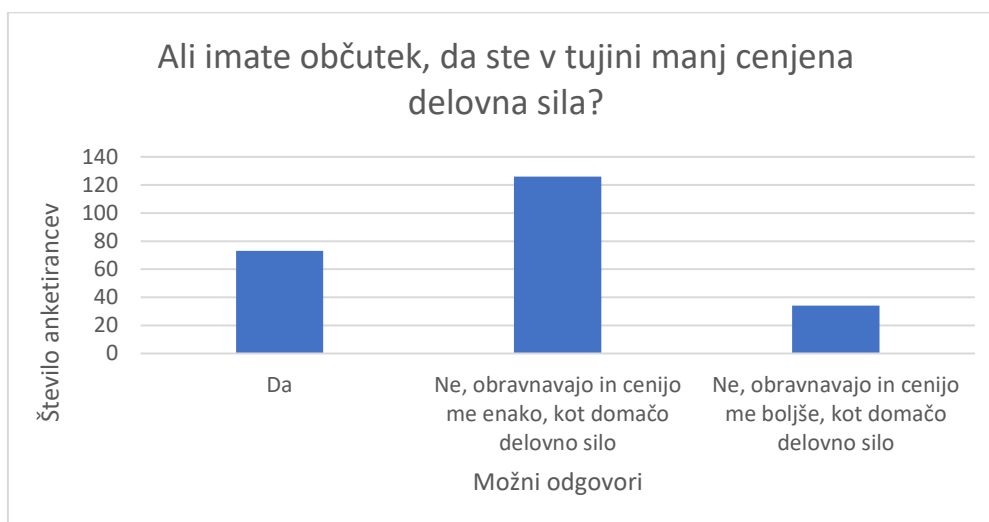

Vir: lastno delo.

Ljudje, ki so zaposleni v tujini in imajo status rezidenta Slovenije, morajo v Sloveniji za potrebe plačila letne dohodnine sami prijaviti dohodke, ki jih pridobijo v tujini in navesti višino le-teh. Za »prijavo« dohodkov obstaja poseben obrazec. Skozi anketo me je zanimalo tudi, koliko anketirancev potrebuje pomoč pri izpolnitvi potrebne dokumentacije. Pomoč pri izpolnitvi potrebne dokumentacije potrebuje 97 anketirancev, pomoč pa največkrat poiščejo pri znancih, sindikatu delavcev migrantov Slovenije, pri davčni upravi in računovodji. Delavci migranti lahko pri plačilo letne dohodnine uveljavljajo tudi povračilo dejanskih stroškov malice in prevoza. Na letni ravni 193 anketirancev, kar predstavlja 83 % vseh anketirancev, uveljavlja stroške prevoza in stroške malice.

V zadnjih vprašanjih ankete me je zanimalo, koliko anketirancev se strinja s trditvijo »Služba v tujini ima več pozitivnih lastnosti, kot pa negativnih.«. Z trditvijo se strinja 203 anketirancev, 30 pa je takšnih, ki so mnenja, da ima služba v tujini več negativnih lastnosti kot pa pozitivnih. Anketirancem sem postavila tudi vprašanje, če imajo občutek, da so v tujini manj cenjena delovna sila. 160 anketirancev ima občutek, da jih obravnavajo in cenijo enako ali celo boljše kot domačo delovno silo. Preostali anketiranci pa so mnenja, da jih v tujini cenijo slabše kot pa cenijo domačo delovno silo, kar prikazuje tudi slika 5.

Slika 5: Spoštovanje tuje delovne sile v tujini

Vir: lastno delo.

Za konec me je zanimalo tudi, koliko anketirancev bi se ponovno odločilo za delo v tujini in koliko bi jih delo raje opravljajo doma v Sloveniji. Med anketiranci, je kar 175 takšnih anketirancev, ki so mnenja, da bi se ponovno odločili za delo v tujini, 58 anketiranih oseb pa bi delo raje opravljajo doma v Sloveniji.

6 INTREPRETACIJA REZULTATOV

Skozi celotno zastavljeno zaključno nalogo in raziskavo, sem želela predelano teorijo povezati s prakso ter odgovoriti na moja tri zastavljena raziskovalna vprašanja, ki so povezana s področjem migracij in odhodov delavcev na delo čez mejo.

Izsledki prvih migracij, kjer so ljudje, bodisi posamezniki ali različne skupine, migrirali zaradi potreb po zaslužku in boljšem delu, segajo že vse v obdobje zgodnjega novega veka. Skozi leta so delovne migracije zelo pridobivale na pomembnosti, saj se je vse več ljudi iz manj razvitih področij in krajev, selilo v razvita področja in v industrijsko močne države. Z vse večjim pojavom migracij, se je skozi zgodovino in vse do danes razvilo veliko teorij in vzrokov, zakaj ljudje sploh migrirajo. Čeprav si različni raziskovalci, ki so analizirali migracije vse od zgodnjega začetka pa do danes, med seboj niso v vsem čisto poenoteni, pa se strinjajo, da je najpomembnejši vzrok delovnih migracij potreba in želja po boljšem življenjskem standardu, ki ga v domačem kraju ali bodisi v domači državi, delavci migranti ne morajo dobiti. Različni avtorji navajajo, da so vzroki delovnih migracij največkrat ekonomskega oziroma gospodarskega vzroka, v večini pa so povezani z realnimi razlikami v dohodkih ter pomankanju oziroma skromni ponudbi dela na trgu dela domače države. Skozi raziskavo me je zanimalo predvsem kateri in kakšnega izvora so vzroki odhodov delavcev na delo čez mejo. Z analizo odgovorov anketirancev sem ugotovila, da najpogostejši vzroki odhoda delavcev na delo čez mejo resnično spadajo v skupino

ekonomskih oziroma gospodarskih vzrokov. Najpogostejši vzrok odhoda delavcev na delo čez mejo je višja plača, ki jo delavec za svoje delo dobi v tujini. Višji plači, kot primarnemu vzroku delovnih migracij sledi želja po boljšem življenjskem standardu, ki je po mojem mnenju zelo vezan na samo višino plače, saj z višjo plačo oziroma več denarjem, lahko posameznik lažje pokrije same stroške življenja, hkrati pa mu nekaj denarja ostane še za stvari, ki si jih z nizko plačo in manj denarja ne bi mogel privoščiti. Anketirani delovni migranti pa kot pomemben vzrok njihovega odhoda na delo čez mejo opredeljujejo tudi dejstvo, da v domači državi niso dobili oziroma našli želene službe, kar kaže na pomankanje dela oziroma ozko ponudbo dela na našem trgu dela, prav tako pa so anketiranci mnenja, da so v tujini sami delovni pogoji boljši, kot pa so v Sloveniji.

Do danes se je razvilo veliko različnih skupin in podskupin, v katere posamezne migracije uvrščamo. Migracije, ki so pomembne z vidika delovnih migracij uvrščamo v skupino stalnih oziroma začasnih migracij. Skupino začasnih migracij po izoblikovani teoriji delimo v tri pomembne podskupine, in sicer v delovne migracije, sezonske migracije in dnevne migracije. V raziskavi me je zanimalo, koliko anketiranih delovnih migrantov spada v skupino dnevnih migrantov, ki dnevno na delo migrirajo čez mejo. Iz odgovorov lahko razberem, da največ delovnih migracij sestavljajo dnevni delovni migranti, ki se vsakodnevno na delo čez mejo odpravljajo od doma in se po končanem delu tudi čez mejo vrnejo nazaj domov. V anketi je tako sodelovalo 233 anketiranih delovnih migrantov, od tega kar 206 anketirancev, kar predstavlja 88 % vseh anketirancev, spada v skupino dnevnih delovnih migrantov. Statistični podatki po raziskavi Inštituta za ekonomska raziskovanja kažejo, da je že v letu 2001 na delo čez mejo dnevno odhajajo okoli 13.000 ljudi, danes pa ocenjujejo, da je številka bistveno večja in se giblje med 20.000 in 30.000 ljudi (STA, 2001).

Najprej so ljudje migrirali iz manj razvitih krajev v kraje, ki so veljali za bolj razvite in so omogočali boljše življenjske pogoje in standarde. Skozi leta se je pojav migracij vse večal, migranti pa so z željo in potrebo po vse boljšem življenjem ter boljšem delu, začeli migrirati tudi v vse bolj oddaljene kraje in pokrajine, prav tako pa so ljudje začeli migrirati tudi v druge države. Za ciljne države migracij so migranti iskali države, ki so veljale za industrijsko močno razvite, prav tako pa so te države omogočale delavcem migrantom hitro najti samo zaposlitev in delo. Delavci migranti pa še danes migrirajo iz držav, ki so industrijsko slabše razvite, v države, ki veljajo za industrijsko močno razvite in predstavljajo gonilne sile v gospodarstvu, prav tako pa veliko delovnih migracij predstavljajo migracije iz tretjih držav v samo Evropo. Iz statističnih podatkov, ki so dostopni na spletni strani Eurostat, je razvidno, da v Evropski uniji med ciljne države migracij uvrščamo države kot so Nemčija, Španija, Francija, Italija in Avstrija. Z raziskavo sem ugotovila, da največ anketiranih delovnih migrantov delovno migrira prav v sosednjo državo Avstrijo. Menim, da je država Avstrija med delavci migranti priljubljena zaradi relativno majhne oddaljenosti, prav tako pa v primerjavi s Slovenijo velja za bolj močno industrijsko razvito državo. Da je Avstrija priljubljena ciljna država migracij, pa kažejo tudi statistični podatki, ki navajajo, da je v letu 2018 v Avstrijo migriralo okoli 106.000 ljudi iz različnih držav (Eurostat, 2018).

6.1 Praktična priporočila

Odhodi delavcev na delo čez mejo v drugo državo imajo tako pozitivne kot negativne učinke, bodisi na ravni posameznika, bodisi na ravni države. Menim, da med pozitivne učinke odhodov delavcev na delo čez mejo na ravni države lahko uvrstimo predvsem strokovne in znanstvene dosežke, ki jih v drugih državah in po svetu delavci migranti s svojim delom, znanjem in trdom dosežejo. Med pozitivne učinke pa lahko med drugim uvrstimo tudi pridobljeno novo znanje in izkušnje delavcev migrantov ob vrniti nazaj v domačo državo.

Odhodi delavcev na delo čez mejo pa imajo na ravni države tudi negativne učinke, ki se predvsem kažejo v pomankanju kadra v domači državi, prav tako pa se stroški države, ki jih je država vložila v samo formiranje in izobraževanje posameznikov, ne povrnejo. Čeprav so migracije globalen pojav, s katerim se srečujejo vse države po svetu, menim, da bi v prvi vrsti morala vsaka država posebej prispevat k temu, da bi bilo migracij, tudi delovnih po svetu čim manj. Primarna dolžnost in skrb države bi morala biti zagotavljanje ustreznih življenjskih standardov za vse svoje državljane, prav tako pa bi svojim državljanom država morala zagotavljati nekakšen dostojen nivo življenja, ki ga ljudje, ki živijo pod pragom revščine dandanes še vedno ne dosežejo. V raziskovalnem delu naloge sem ugotovila, da je najpogostejši primarni vzrok odhoda delavcev na delo čez mejo višja plača, ki jo delavec za opravljeno delo dobi v tujini. Menim, da bi država svojim delavcem z uvedbo različnih novih politik in zakonov morala zagotoviti novo višjo višino plače za delo, ki ga delavci na različnih položajih in delovnih mestih opravijo, s tem pa bi si država zagotovila, da bi več delavcev ostalo v Sloveniji. Čeprav je to zelo kompleksen pojav, ki ni rešljiv čez noč, bi po mojem mnenju za začetek bilo že dovolj, da bi se sama država in ljudje na položajih začeli aktivno ukvarjati s problematiko prenizkih plač, s takšnim dejanjem pa bi ljudem vlili upanje, da bodo stvari šle na boljše. V Sloveniji minimalna plača v letošnjem letu 2020 znaša 940,58 evrov, medtem pa se država Avstrija po svojih najboljših močeh trudi, da bi minimalno plačo še v tem letu dvignila na višino 1.500 evrov za vse (Joore, 2017). Menim, da bi lahko država kot najvišji organ, svojim delovno aktivnim državljanom s prenovo zakonov in različnih delovnih politik zagotovila tudi izplačilo višjih dodatkov, kot so regres, božičnica, otroški dodatki in drugo. Menim, da je prostora za izboljšave na področju plač še veliko, država pa bo morala na tem področju narediti velike spremembe, če bo želela, da bodo delavci migranti delo raje poiskali v domači državi, kot pa da bodo na delo raje odhajali čez mejo.

K zmanjševanju odhodov delavcev na delo čez mejo, pa bi po mojem mnenju lahko pripomogla tudi posamezna zasebna podjetja, ki delavcem v Sloveniji nudijo delo. Sam vrh, kot so lastniki, direktorji in managerji podjetij, pa bi morali pri spremembah imeti ključno vlogo. Kot prvo spremembo bi vsem podjetjem predlagala, da bi svojim zaposlenim poleg višje osnovne plače omogočili tudi dodaten zaslužek oziroma stimulacijo glede na njihovo produktivnost. S tem dodatkom oziroma nagrado bi omogočili, da bi zaposleni opravili več kakovostnega dela in bi hkrati povečali njihovo produktivnost, produktivnost pa bi bila pozitivna stvar tudi za samo podjetje. Menim, da bi bili ljudje tudi bolj produktivni, če bi

vsako podjetje svojim zaposlenim omogočalo boljše delovne pogoje. Kot predlog bi podjetjem predlagala, da bi v svojih podjetjih uvedli skrajšan delovni čas. Različne študije so tako pokazale, da so delavci ob krajšem delovnem času bolj produktivni, saj imajo izven službe več časa za počitek in za stvari, ki jih radi opravljajo. S krajšanjem delovnega časa in uvedbo boljših delovnih pogojev pa bi pripomogli k temu, da bi bilo bolniških odsotnosti delavcev od dela čim manj.

Anketiranci odhodom na delo čez mejo pripisujejo tudi dejstvo, da v Sloveniji niso našli oziroma niso dobili zelenih služb. Menim, da je »ponudba« delovnih mest na našem trgu dela zelo skromna, težave pri iskanju prve zaposlitve pa imamo tudi mi, mladi. Čeprav država podjetjem nudi pomoč pri zaposlitvi mladih ljudi v obliki povračila prispevkov in različnih subvencij, pa menim, da to ni dovolj. Menim, da bi država in preostali delodajalci morali bolj aktivno pomagati mladim pri vstopu na trg dela, z aktivno pomočjo pa bi si tako država, kot tudi delodajalci v Sloveniji zagotovili, da bi izobražen kader ostal doma in na delo nebi odšli v tujino.

Iz raziskovalnega dela naloge lahko sklepam, da bi z uvedbo višje plače, boljših delovnih pogojev znotraj podjetij in s povečanjem ponudbe različnega dela na trgu dela v Sloveniji ostalo več delovnih migrantov. Rešitve, ki bi omilile problematiko odhajanja delavcev na delo čez mejo pa bodo potrebovale sodelovanje in korenito spremembo tako s strani države, kot tudi s strani delodajalcev v Sloveniji.

6.2 Omejitve naloge

Pojav migracij je v svetu prisoten že veliko časa, zato imajo same migracije dolgo in kompleksno zgodovino, področje pa je raziskovalo že veliko različnih avtorjev in raziskovalcev. V nalogi sem najprej želela predstaviti teorijo in teoretični del migracij, a sem že kar hitro naletela na prvo oviro, saj je na temo migracij zelo veliko napisane literature, ki pa se med seboj tudi razlikuje. Razlike v literaturi so predvsem povezane z avtorji, ki so področje raziskovali na svoj način in raziskovano oblikovali v samo teorijo. Tako lahko za določeno isto stvar pri različnih avtorjih najdemo različna poimenovanja, razlage in raziskave. Čeprav se literatura med avtorji razlikuje, pa nobena literatura ne velja za napačno. V nalogi sem tako uporabila literaturo in vire različnih avtorjev, predelano teorijo različnih avtorjev pa sem poskušala na smiseln in učinkovit način združiti v eno celoto in celoto lepo predstaviti v nalogi.

V empiričnem delu naloge sem se odločila, da podatke pridobim s pomočjo ankete, saj mi je anketa omogočila, da sem v raziskavo zajela več ljudi, kot pa bi, če bi uporabila raziskovalno metodo intervju. Čeprav je v anketi sodelovalo 233 anketirancev, menim, da je število anketirancev še vedno premajhno ter, da zbrani podatki ne predstavljajo celote in jih ne morem posploševati za vse. Za bolj realne in točne podatke, bi morala v anketo vključiti večji vzorec anketirancev, kar pa menim, da je zelo težko izvedljivo v kratkem času, prav

tako pa bi za takšno kompleksno raziskavo potrebovala točne podatke o ljudeh in koliko teh ljudi res odhaja na delo čez mejo.

Kot omejitvev pa v empiričnem delu naloge štejem tudi to, da večina anketirancev prihaja iz regij, ki ležijo blizu države Avstrije in je zato država Avstrija največkrat ciljna država anketirancev v moji anketi. Če bi v anketi sodelovali tudi anketiranci, ki prihajajo iz regij, ki ležijo ob meji z Italijo, Hrvaško ali naprimer Madžarsko, menim, da bi tudi odgovori glede ciljnih držav migracij, bili drugačni.

SKLEP

Migracije že od nekdaj predstavljajo pomemben vidik življenja ljudi, raziskave zgodovine pa kažejo, da migracije obstajajo že odkar obstaja tudi človek. Ljudje so bili na začetku primorani zapustiti svoje domove in se zaradi hrane seliti v različne pokrajine, danes pa ljudje migrirajo predvsem zaradi ekonomskih vzrokov, potrebe ali bodisi želje po boljšem življenju. Migracije so skozi leta in vse do danes močno pridobivale na pomembnosti, saj vse več ljudi zaradi želje po boljšem življenju migrira v industrijsko bolj razvite oziroma bolj stabilne države.

Skozi celotno zaključno strokovno nalogo sem raziskala področje migracij. Najprej sem raziskala samo zgodovino migracij, saj so se migracije, kjer so se delavci selili z namenom zaslužka in iskanja boljšega dela, prvič pojavile že v zgodnjem novem veku. Nato sem predstavila države, ki veljajo za pomembne ciljne države migracij in vzroke, ki delavce spodbudijo, da na delo odhajajo čez mejo. Predstavila sem tudi pomembnost rezidenta Slovenije pri obračunu dohodnine delavca migranta in možnost uveljavljanja stroškov prevoza in stroškov malice.

V empiričnem delu sem izvedla raziskavo z anketo med delavci migranti, kjer so me predvsem zanimali odgovori na zastavljena raziskovalna vprašanja. Na raziskovalno vprašanje »Kaj je najpogostejši razlog odhoda delavcev na delo čez mejo?« sem skozi odgovore anketirancev ugotovila, da je najpomembnejši vzrok višja plača, ki jo delavci za opravljeno delo prejmejo v tujini. Z drugim raziskovalnim vprašanjem »Koliko anketirancev spada v skupino dnevnih delovnih migrantov?« sem ugotovila, da v skupino dnevnih delovnih migrantov spada 206 anketirancev, kar predstavlja 88 % vseh anketirancev. Na zadnje raziskovalno vprašanje »Katera je najpogostejša ciljna država delovnih migracij?« lahko odgovorim, da največ anketiranih delavcev migrantov migrira v sosednjo državo Avstrijo.

Menim, da migracije so in bodo tudi v prihodnosti pomemben del sodobne družbe, delavci migranti pa bodo na delo čez mejo odhajali dokler bodo v tujini za svoje opravljeno delo prejeli višje plačilo, kot pa bi ga prejeli, če bi isto delo opravljali doma.

LITERATURA IN VIRI

1. Bade, K. J. (2005). *Evropa v gibanju*. Ljubljana: Založba Modra zbirka.
2. Bešter, R., Drolc, A., Kovač, B., Mežnarič, S. & Zavrtnik, Z. S. (2003). *Migracije – Globalizacija – Evropska unija*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
3. Čok, M., Cirman, A., Prevolnik R., V., Rant, V., Gabrijelčič, I., Kump, N., Kamnik, D. & Bartol L., M. (2018). *Javne finance v Sloveniji*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
4. Dijaški.net. (2018, 21. december). *Gradivo: Prebivalstvo*. Pridobljeno 23. julija 2020 iz https://dijaski.net/gradivo/geo_sno_prebivalstvo_06
5. Eučbenik. (brez datuma). *Selitve*. Pridobljeno 10. februarja 2020 iz <https://eucbeniki.sio.si/geo1/2532/index2.html#>
6. Europa. (2020, 16. junij). *Davek na dohodek v tujini*. Pridobljeno 14. julija 2020 iz https://europa.eu/youreurope/citizens/work/taxes/income-taxes-abroad/index_sl.htm
7. Eurostat. (2018, 17. avgust). *Immigration*. Pridobljeno 16. marca 2020 iz <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/graph.do?tab=graph&plugin=1&language=en&pcode=tps00176&toolbox=type>
8. Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. (2014). *Migracija*. Pridobljeno 8. februarja 2020 iz <https://fran.si/iskanje?page=1&View=1&Query=migracija&hs=1>
9. Joore d. o. o. (2017, 30. junij). Avstrija do 2020 z minimalno plačo 1500 evrov bruto. *Times*. Pridobljeno 1. avgusta 2020 iz <http://www.times.si/svet/avstrija-do-2020-z-minimalno-placo-1500-evrov-bruto-811a04a117c29b1cb676ae49e70c528c30b03dcb.html>
10. Koser, K. (2017). *Mednarodne migracije. Zelo kratek uvod*. Ljubljana: Založba Krtina.
11. Malačič, J. (2003). *Demografija: teorija, analiza, metode in modeli. Peta izdaja*. Ljubljana: Založba Ekonomska fakulteta v Ljubljani.
12. STA. (2001, 9. januar). *Iz Slovenije se v Italijo in Avstrijo dnevno na delo odpravi 13.000 ljudi*. Pridobljeno 31. julija 2020 iz <https://www.sta.si/536110/iz-slovenije-se-v-italijo-in-avstrijo-dnevno-na-delo-odpravi-13-000-ljudi>
13. Zavod Iskreni. (2015, 16. september). Begunec ali migrant? *Domovina*. Pridobljeno 16. marca 2020 iz <https://www.domovina.je/novi-britanski-premier-johnson-spreminja-migracijsko-politiko-dobra-novica-za-drzavljanje-eu-v-veliki-britaniji-po-brexitu/>
14. Zavod Iskreni. (2019, 26. junij). Novi britanski premier spreminja migracijsko politiko: Dobra novica za državljanje EU v Veliki Britaniji po Brexitu? *Domovina*. Pridobljeno 16. marca 2020 iz <https://www.domovina.je/novi-britanski-premier-johnson-spreminja-migracijsko-politiko-dobra-novica-za-drzavljanje-eu-v-veliki-britaniji-po-brexitu/>
15. Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti. (2004). *Geografski terminološki slovar: Politični migrant*. Pridobljeno 27. januarja 2020 iz <https://isjfr.zrc-sazu.si/sl/terminologisce/slovarji/geografski/iskalnik?iztocnica=politi%C4%8Dni%20migrant#v>

PRILOGE

Priloga 1: Anketni vprašalnik.

1. Spol

- Ženski spol
- Moški spol

2. Starostna skupina

- Do 18 let
- Od 19 do 45 let
- Nad 45 let

3. Najvišje pridobljena formalna izobrazba?

- Osnovna šola
- Poklicna/tehnična srednja šola
- Gimnazija
- Višja/visoka šola
- Univerza
- Magisterij in doktorat

4. Prihajam iz regije:

- Koroška regija
- Pomurska regija
- Podravska regija
- Savinjska regija
- Zasavska in posavska regija
- Jugovzhodna regija
- Primorsko – notranjska regija
- Obalno – kraška regija
- Goriška regija
- Osrednjeslovenska regija
- Gorenjska regija

5. Status rezidentstva?

- Sem rezident Slovenije
- Sem nerezident Slovenije

6. Trenutno sem zaposlen ali opravljam delo?

- Doma v Sloveniji
- V tujini

7. Spadam v skupino:

- Dnevni delovnih migrantov
- Tedenskih delovnih migrantov
- Mesečnih delovnih migrantov
- V tujini preživim več kot mesec dni skupaj

8. V kateri državi ste zaposleni oziroma opravljate delo?

- Avstrija
- Italija
- Hrvaška
- Madžarska
- Nemčija
- Drugo: _____

9. Kateri razlogi so najbolj botrovali k odločitvi za delo v tujini? (Možnih je več odgovorov)

- Višja plača
- Želja po boljšem življenjskem standardu
- Relativna bližina službe (živim ob meji)
- V domači državi nisem dobil oziroma našel željene službe
- Širša ponudba dela
- Boljši pogoji dela
- Želja po spoznavanju tuje države in tujih ljudi
- Drugo: _____

10. Ali menite, da je znanje tujega jezika (npr. nemščine) ključno pri iskanju zaposlitve čez mejo Slovenije?

- Da
- Ne
- Odvisno od dela oziroma zaposlitve

11. Na kakšen način ste našli delo v tujini?

- Oglas za delo je bil objavljen na spletu
- Za prosto delovno mesto sem izvedel/a od znanca
- Službo sem našel sam, s pošiljanjem prošnje na sedež podjetja
- Prosto delovno mesto sem zasledil na spletnem portalu Eures
- Drugo: _____

12. Ali menite, da so vsi podatki, ki jih iskalec službe v tujini potrebuje, v zadostni meri dostopni na spletu?

- Da
- Ne, pri iskanju podatkov sem moral uporabiti še druge vire

13. Poznate portal Eures?

- Da
- Ne

14. Ali potrebujete pomoč pri izpolnitvi napovedi za letno dohodnino?

- Da
- Ne, dokumentacijo izpolnim sam

15. Kdo vam pomaga pri izpolnitvi dokumentacije? (pogojeno vprašanje na odgovor DA pri 14 vprašanju)

- Pri izpolnitvi mi pomaga znanec
- Pri izpolnitvi se obrnem na pomoč davčne uprave
- Pri izpolnitvi mi pomaga sindikat delavcev migrantov Slovenije ali pa skupina »povezovanje delavcev migrantov in podpornikov Slovenije«
- Drugo: _____

16. Ali na letni ravni uveljavljate stroške prevoza in malice, z namenom znižanja osnove za obračun dohodnine?

- Da
- Ne

17. V kakšni meri se strinjate s trditvijo »Služba v tujini ima več pozitivnih lastnosti, kot pa negativnih?«

- S trditvijo se popolnoma strinjam
- S trditvijo se delno strinjam
- S trditvijo se ne strinjam
- S trditvijo se popolnoma ne strinjam

18. Ali imate občutek, da ste v tujini najn cenjena delovna sila?

- Da
- Ne, obravnavajo in cenijo me enako, kot domačo delovno silo
- Ne, obravnavajo in cenijo me boljše, kot domačo delovno silo

19. Bi se ponovno odločili za delo v tujini, ali pa bi raje delo opravljali doma?

- Ponovno bi se odločil/a za delo v tujini
- Raje bi delo opravljala doma